

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту
(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»
(назва магістерської програми)
на тему: «Облік, контроль та аналіз в системі управління основними засобами підприємства (на прикладі ТОВ «Євротерминал»)»

Виконавець:

студентка 6 курсу 1М групи ЦЗФН

Шадріна Н.О.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шерер І. Л.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів. Це вимагає постійного контролю за ефективністю використання основних засобів для потреб управління виробничою діяльністю. Одним із основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та неупередженої інформації щодо них. Однак інформація, що міститься у фінансовій звітності відносно основних засобів, не завжди є такою через недосконалість вітчизняного законодавства та постійні зміни в ньому, тому основні засоби потребують подальшого дослідження.

В умовах невизначеності конкурентного середовища, погіршення ринкової кон'юнктури та загострення кризових явищ ускладнюється здійснення процесів формування та використання основних засобів на вітчизняних підприємствах. Ефективне управління економічним потенціалом підприємств в сучасних умовах можливе лише при досконалому інформаційному забезпеченні.

Розвиток підприємств потребує суттєвих змін, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності продукції, модернізацію технологічного обладнання на виробництві, ефективне управління основними засобами.

Поглиблення теоретичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та контролю основних засобів сприятиме вирішенню актуальної проблеми інформаційного забезпечення ефективного управління основними засобами на вітчизняних підприємствах.

Дослідження питань щодо удосконалення бухгалтерського обліку і контролю основних засобів ведуться постійно як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема, ці питання висвітлені у працях С.Ф. Голова, В.В. Сопка, Ф.Ф. Бутинця, А.В. Максименка, О. Бондара, І. Павлюка, Р.Л. Хом'яка, О.С. Яцунської та ін. Однак низка питань таких як: визначення справедливої і переоціненої вартості, методи нарахування амортизації, удосконалення обліку ремонту основних засобів, наближення вітчизняного обліку до міжнародних стандартів, залишаються актуальними і потребують подальших досліджень. Це зумовило вибір об'єкта, мети, завдання, теми дослідження та її актуальність.

Мета дослідження Метою дослідження є вивчення теоретичних та організаційно-методологічних положень щодо розвитку обліку та контролю основних засобів. Розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах задля підвищення рівня їх конкурентоспроможності.

Завдання дослідження:

- розкрити економічну природу основних засобів;
- розглянути існуючі класифікації основних засобів;
- визначити концептуальні засади облікової політики щодо основних засобів вітчизняних підприємств;
- вивчити систему оціночних показників об'єкту дослідження;
- запропонувати організаційні підходи до удосконалення документування обліку основних засобів підприємства;

– розкрити особливості амортизаційної політики підприємств та запропонувати використання окремих методів нарахування амортизації для різних груп основних засобів, враховуючи специфіку їх діяльності.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес управління господарськими операціями, що пов'язані з їх формуванням і використанням основних засобів у діяльності підприємств.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних засад бухгалтерського обліку й контролю основних засобів у системі управління підприємством, що спеціалізується у галузі надання логістичних послуг ТОВ «Євротерминал».

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові методи дослідження для розкриття змісту й сутності обліку та контролю основних засобів та специфічні методи. Метод логічного узагальнення використано з метою уточнення поняття «основні засоби», для теоретичних узагальнень і формулювання висновків. Методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції дали можливість визначити підходи до вдосконалення методики з відображення в бухгалтерському обліку основних засобів. Методи аналізу причинно-наслідкових зв'язків забезпечили удосконалення класифікації основних засобів для бухгалтерського обліку та контролю. Графічний метод використовувався для наочного відображення статистичних даних про основні засоби на досліджуваному підприємстві.

Інформаційна база дослідження. В процесі дослідження використовувалися наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблем організації та методики бухгалтерського обліку та контролю основних засобів, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, довідкові та інформаційні видання, законодавчі та нормативно-правові документи, які регламентують облік і контроль основних засобів, національні та міжнародні стандарти обліку й звітності, а також статистична й фінансова звітність ТОВ «Євротерминал» за 2017 рік.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (71 найменування) та 14 додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 88 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 2 рисунки.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра підготовлено до публікації тези доповіді на I Міжнародній науково-практичній конференції «Підприємницька модель економіки та управління розвитком підприємства» на тему: «Дискусійні питання обліку реалізації основних засобів».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі визначено сутність основних засобів як об'єкту обліку та контролю. Розглянуто класифікацію основних засобів в бухгалтерському обліку і обліку для цілей оподаткування та особливості оцінки основних засобів.

Досліджено проблемні питання обліку основних засобів.

В другому розділі проведено дослідження з питань практики обліку основних засобів в ТОВ «ЄВРОТЕРМИНАЛ», визначено недоліки.

В третьому розділі проаналізовано стан внутрішнього контролю на підприємстві та можливості удосконалення. Виконано аналіз стану та використання основних засобів. Виконано економіко-математичне моделювання процесу відтворення основних засобів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі основні висновки.

Аналізуючи погляди різних авторів щодо визначення поняття «основні засоби», можна звести їх до загального твердження, що основні засоби – це матеріальні активи різного роду, що виступають невід'ємною частиною процесу виробництва і їх вартість переноситься на вартість виготовленої продукції шляхом амортизації.

Функціонування основних засобів як чинників процесу праці здійснюється доти, доки вони зберігають свою споживчу форму, яка є предметом використання їх у процесі виробничої діяльності. Головна функція засобів праці полягає в довгостроковій участі у виробничому процесі, значення якої взаємопов'язане із вчасним і повним отриманням результатів ведення господарської діяльності підприємства.

Більшість авторів сходяться до того, що пріоритетними завданнями обліку основних засобів є:

- правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку надходження, внутрішнього переміщення й вибуття об'єктів основних засобів;
- контроль за збереженням основних засобів;
- контроль за витратами на ремонт основних засобів, а також за ефективністю використання основних засобів;
- правильне обчислення та відображення в обліку сум амортизації;
- отримання документальної інформації про наявність та рух основних засобів за місцями їх експлуатації, а також у розрізі осіб, відповідальних за її збереження;
- виявлення результатів від реалізації об'єктів основних засобів або іншого їх вибуття.

Дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених свідчать, що облік засобів в останній час дещо ускладнився. Існує ряд проблем, що негативно впливають на процес управління господарською діяльністю, знижуючи ефективність використання основних засобів. До кола таких проблем можна віднести:

- проблему оцінки основних засобів;
- проблему недосконалості первинних документів з обліку основних засобів;
- проблему обліку витрат на поліпшення та ремонти основних засобів.

Окремою групою є проблеми складності оцінки основних засобів, які полягають у виборі вартості, за якою слід їх вимірювати.

Згідно норм П(С)БО 7 «Основні засоби» підприємства можуть використовувати два види оцінки вартості основних засобів: за первісною або за справедливою вартістю.

Традиційним способом є відображення основних засобів за первісною вартістю, яка складається з фактичних витрат на їх виробництво і придбання.

Проте в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може привести до негативних наслідків. Навіть при стабільних цінах потенціал основних засобів не залишається незмінним, оскільки вони фізично та морально зношуються. Основні засоби, які придбані в різний час і мають однакові характеристики, матимуть різну вартість. А проведення постійних переоцінок збільшує витрати підприємства, що в кінцевому результаті впливає на його фінансовий результат.

Основними проблемами, що виникають в процесі оцінки основних засобів за справедливою вартістю є:

- відсутність методичних основ визначення вихідної оцінки основних засобів;
- використання ринкових цін у якості «справедливої вартості». Ринкові ціни не можна назвати одночасно справедливими для продавця і покупця;
- відсутність єдиної методики оцінки, яка б задовольняла вимоги усіх без винятку користувачів фінансової звітності.

Вважаємо суперечливим твердження пункту 16 П(С)БО 7 про те, що при проведенні переоцінки об'єкта основних засобів потрібно переоцінювати всю групу однорідних об'єктів основних засобів, оскільки вартість одного об'єкта може виявитися несуттєвою відповідно до групи основних засобів. Тому пропонується проводити дооцінку чи уцінку групи основних засобів, до якої входить об'єкт переоцінки, лише у разі зміни вартості об'єкта основних засобів, яка є значущою у вартості відповідної групи.

Вважаємо також недоцільним результати операцій переоцінки основних засобів відображати як доходи чи витрати звітного періоду, оскільки економічна сутність проведеної операції не полягає у зміні результатів господарської діяльності підприємства, а визначає реальну вартість об'єкта. Тому операції дооцінки та уцінки основних засобів варто відображати як зміни сальдо рахунків додаткового капіталу: дооцінку треба відображати як його збільшення, а уцінку – як його зменшення.

Також одним з проблемних питань є облік основних засобів, утримуваних для продажу. Згідно плану рахунків основні засоби, які не використовуються у господарській діяльності та повинні бути реалізовані протягом року обліковують на субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу». Але цей субрахунок знаходиться у складі рахунку 28 «Товари», який використовується для обліку оборотних активів. На наш погляд, для відображення зазначених активів доцільно використовувати субрахунок 109 «Інші основні засоби».

Суперечними є вимоги щодо відображення витрат та доходів від реалізації таких об'єктів на субрахунках 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів» та 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів», де, крім собівартості та отриманих доходів від реалізованих запасів, обліковують й собівартість та отримані доходи від реалізації необоротних активів і груп вибуття. Це призводить до розбіжностей у відображенні результатів реалізації необоротних активів у фінансовій звітності:

- у формі № 2 «Звіт по фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) доходи

і витрати відображаються у складі іншої операційної діяльності;

- у формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» надходження коштів відображається у складі інвестиційної діяльності.

Для вирішення цієї проблеми доцільно використовувати субрахунки 977 «Інші витрати звичайної діяльності» та 746 «Інші доходи від звичайної діяльності» відповідно.

Такий підхід, на наш погляд, дозволить усунути нині існуючі розбіжності у відображенні результатів реалізації необоротних активів у різних формах фінансової звітності.

Згідно діючому законодавству витрати на капітальне будівництво неправомірно збільшувати на вартість устаткування, що підлягає монтажу, але ще не встановленого. Адже підприємство купує будівельні матеріали, призначені для спорудження об'єктів, і до їх фактичного використання не відносить на витрати. Навпаки, вони обліковуються на спеціальному рахунку 205 «Будівельні матеріали» і в балансі відображаються окремою статтею. Вартість же устаткування не тільки включають до витрат заздалегідь, а й в балансі відносять до складу незавершеного будівництва. Діючий порядок перекручує суму здійснених на конкретну дату витрат на будівництво, а також вартість незавершеного будівництва.

Для усунення зазначених – недоліків пропонуємо відкривати для обліку устаткування, що потребує монтажу, але ще не введено в експлуатацію, спеціальний однойменний субрахунок 156 «Устаткування для монтажу» і передбачити для нього однойменну статтю в третьому розділі Приміток до річної фінансової звітності.

Внаслідок реалізації цієї пропозиції:

- реально визначатимуться витрати на будівництво;
- субрахунок 151 «Капітальне будівництво» буде дійсно калькуляційним;
- підсилиться контроль за рухом устаткування.

Досить важливим етапом удосконалення обліку основних засобів є гармонізація П(С)БО 7 з М(С)БО 16 «Основні засоби», зокрема у частині:

- визначення необхідності проведення переоцінки основних засобів лише при наявності можливості достовірного визначення їх справедливої вартості;
- встановлення способів можливого визначення справедливої вартості об'єкта основних засобів;
- оцінки основних засобів, що є об'єктом товарного обміну за справедливою вартістю, а не виходити з їх поділу на подібні чи неподібні об'єкти;

Однією з актуальних проблем є проблема вибору доцільного методу нарахування амортизації основних засобів.

У літературі не існує єдиної думки щодо найкориснішого або найдоцільнішого з методів.

Тому у питанні вибору методу нарахування амортизації пропонуємо виходити з двох позицій:

- принцип обачності. В період інфляції даному принципу найбільш відповідає, на наш погляд, метод зменшення залишкової вартості, за яким нараховується найбільша сума амортизації в перші роки використання об'єкта;
- очікуваний спосіб отримання економічних вигід від використання об'єктів.

Щодо практики обліку та контролю операцій із основними засобами на досліджуваному підприємстві слід зазначити таке.

У цілому облік і контроль руху основних засобів на ТОВ «Євротерминал» ведеться згідно з чинними нормативно-правовими документами.

До недоліків системи обліку та внутрішнього контролю можна віднести такі:

- використовується прямолінійний метод нарахування амортизації усіх видів основних засобів. Цей метод не дозволяє враховувати фактичне навантаження основних засобів, а також високий моральний знос окремих об'єктів;

- не відбувається переоцінка основних засобів, що не дозволяє відображати у фінансовій звітності реальну вартість основних засобів;

- використовуються форми первинних документів, що не містять усіх необхідних реквізитів та не дають необхідної інформації для подальшого обліку та контролю;

Для усунення недоліків запропоновано:

- внесення змін в облікову політику підприємства щодо методів нарахування амортизації;

- проведення переоцінки основних засобів та використання спеціальної відомість обліку її результатів;

- внесення змін в систему реквізитів, що містяться в акті приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, акті на списання, інвентарній картці;

- використання двох окремих форм первинного обліку руху основних засобів замість однієї: акту приймання-передачі основних засобів та накладної на внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів;

- використання додаткового субрахунку 156 «Устаткування для монтажу» для обліку придбання основних засобів, що потребують додаткових витрат на монтаж та знаходяться на складі підприємства;

- класифікація витрат на утримання основних засобів у залежності від їх впливу на майбутні економічні вигоди, які можуть бути отримані від використання окремих об'єктів;

- організація обліку витрат на ремонт основних засобів на окремому субрахунку 921 «Ремонт основних засобів».

Контроль основних засобів на ТОВ «Євротерминал» зводиться до забезпечення збереження основних засобів і покладається на бухгалтерію та директора. Контроль не покладається на працівників підприємства, які використовують основні засоби за місцем експлуатації, що може призводити до нестач об'єктів, крадіжок, псування основних засобів.

На досліджуваному ТОВ «Євротерминал» немає спеціального бюро чи групи, яка б проводила контроль та аналіз ефективності використання основних засобів.

Для покращення контролю за основними засобами та витратами з ними пов'язаними на підприємстві, можна запропонувати таку схему:

- на стадії придбання об'єктів потрібно забезпечити поточний та суцільний контроль відповідності операцій до плану капітальних вкладень і доцільності придбання даного засобу, шляхом спостереження виявити фактичний стан якості обладнання, відповідність технічних характеристик тим, що вказані в документах;

– на стадії збереження основних засобів необхідно забезпечити контроль за дотриманням норм обладнання в запасі, а також його якісного стану. З цією метою проводиться як суцільне, так і вибіркоче спостереження і перевірка окремих видів основних засобів. У результаті можуть бути виявлені зайві ресурси та визначені додакові заходи з забезпечення відповідної якості нероботаючого обладнання (упаковка, змащення та інше);

– на стадії експлуатації потрібно контролювати максимальне і раціональне завантаження обладнання. Контроль повинен бути суцільним, та охоплювати усі інвентарні об'єкти. Підчас планування проектно-монтажних робіт шляхом оцінки потрібно забезпечити попередній контроль використання основних засобів, визначити оптимальну їх кількість, необхідну для виконання програми.

Результати аналізу стану та використання основних засобів ТОВ «Євротерминал» свідчать про наступне.

На протязі досліджуваного періоду на підприємстві загальна вартість основних засобів зростає. Зростання відбулося, в цілому, за всіма групами основних засобів в абсолютному виразі.

Аналіз відтворення основних засобів свідчить про підвищення темпів відтворення основних засобів впродовж двох звітних років, що підтверджує збільшення значень коефіцієнтів введення і вибуття.

Аналіз стану основних засобів свідчить про їх добрий стан.

На підприємстві спостерігається підвищення ефективності використання всіх основних засобів. Цьому сприяє зростання показника фондівіддачі. В свою чергу, необхідно зазначити, що фондівіддача підприємства зростає за рахунок росту фондівіддачі активної частини основних виробничих фондів.

Аналіз впливу основних виробничих фондів на обсяг реалізованих послуг показав, що аналізоване підприємство має резерв зростання обсягу надання послуг за рахунок підвищення питомої ваги активної частини основних засобів.

